

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Галина Ковачева

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР”, професионално направление: 3.6. „Право”, докторска програма „Наказателно право”, представен от Гулмира Батирбековна Есимханова, докторант на самостоятелна подготовка в катедра „Правни науки”, Юридически факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“ на тема: „НАКАТЕЛНОПРАВНИ ПРОБЛЕМИ НА ОБЕЗПЕЧАВАНЕТО НА БЕЗОПАСНОСТТА НА ИНСТИТУТА НА ТАЙНАТА”

Представеният дисертационен труд от Гулмира Батирбековна Есимханова е посветен на актуален проблем, свързан с наказателноправната регламентация на института на тайната, неприкосновеността на личния живот и необходимостта от засилване на гаранциите за защита на интересите на личността. Трудът е в обем от 279 стр. и е структуриран по следния начин: увод, три глави, заключение и списък с използвана литература. Цитирани са 169 научни източници, от които 158 на кирилица и 11 на латиница. Към използваната литература са посочени нормативни актове на Република Казахстан и други държави.

В уводната част на дисертационния труд е обоснована актуалността на изследването. Формулираните обект, предмет, цел и задачи, както и използваните методи дават основание да се приеме, че работата на докторанта се основава на добро познаване на методологията и методиката за провеждане на дисертационно изследване.

Първа глава акцентира върху общотеоретичните основи на изследването на института на тайната. Проследено е историческото развитие на законодателството, регламентиращо осигуряването на безопасността на тайната. Изследвани са видовете тайни, различаващи се по охранявания от закона обект. Изведени са същностните признаци на института на тайната. Отделено е вниманието на законодателната и преди всичко наказателноправната защита на тайната. Вниманието заслужават следните моменти: сравнителноправният анализ с наказателното законодателство на Република България, авторовото определение на тайната, и предложението за приемане на закон, в който да се закрепят

единен понятийно-терминологичен апарат, изчерпващ списъка на видовете тайни и механизмите за реализация на отговорност за нарушаване на режима за достъпа до тайната.

Във втора втора са анализирани наказателноправните основи на изследвания институт. Предвид липсата на предвидена наказателна отговорност за разгласяването на служебна тайна, е направено аргументирано предложение *de lege ferenda*. Направеният от Гулмира Есимханова анализ, обосновава извода, че е необходимо разработването на нова система за защита на държавната тайна. Направените в глава втора множество предложения за усъвършенстване на законодателството, показват способността на автора да открива проблемните области и да предлага научнообосновани решения.

В глава трета е изследвана наказателноправната характеристика на престъпленията, свързани с посегателства върху различните видове тайни. Внимание заслужава проведеният сравнителноправен анализ с наказателното законодателство на Република България, който обосновава необходимостта от някои редакции в съставите на престъпления, предвидени в Наказателния кодекс на Република Казахстан. Гулмира Есимханова е направила важни предложения *de lege ferenda*, свързани с разграничаване на отговорността за посегателства над банковата, търговската и данъчната тайна, посредством предвиждане на самостоятелни състави на престъпления. Направени са редица конкретни предложения за изменения и допълнения в разпоредби от НК. Сред тях особено следва да се открият: разширяването на обектите на наказателноправна защита по смисъла на чл. 147; предвиждането на наказателна отговорност за нарушаването на тайната на съобщенията не само на физическите, но и на юридическите лица съгласно чл. 148; изключването на криминалообразуващия признак – мотив от диспозицията на чл. 138 и др.

В заключението са представени основните изводи и приноси моменти от проведеното изследване.

Представеният дисертационен труд съдържа множество научни приноси, по-важните от които са:

1. определянето на понятието за тайна и извеждането на нейните същностни характеристики;
2. разработването на самостоятелна научна класификация на видовете тайна;

3. провеждане на сравнителноправен анализ със законодателството на други държави и в частност – поставеният фокус върху наказателното законодателство на Република България;

4. множеството предложения *de lege ferenda*, направени въз основа на задълбочения наказателноправен анализ на законодателството на Република Казахстан.

Общото ми впечатление от дисертационния труд е, че на добро теоретично ниво са разгледани наказателноправните аспекти на обезпечаването на безопасността на института на тайната в Република Казахстан. Направените предложения *de lege ferenda* могат да допринесат за усъвършенстване на наказателното законодателство.

Към дисертационния труд могат да бъдат направени някои бележки и препоръки. Така например, относно позицията на Гулмира Есимханова относно обединяването на двата престъпни състава на чл. 175 от НК на РК (разгласяване на държавна тайна) и чл. 176 (шпионаж) в общ състав. Добре би било да се обърне внимание, че чл. 175 обхваща не само издаването на информация, съставляваща държавна тайна, а и умишлените действия на гражданин на Република Казахстан, изразяващи се в преминаване на страната на врага по време на въоръжен конфликт, което по същество се припокрива с конструкцията на престъпния състав на предателство, каквото е визирано като самостоятелно престъпление и в българския НК. С оглед на което по-удачно би било да се предложат изменения в диспозитива на чл. 175 чрез редуцирането му, предвид припокриването с изпълнителното деяние, предвидено в чл. 176.

Като насоки за бъдещата научноизследователска дейност на Гулмира Есимханова, бих могла да ѝ препоръчам по-задълбочено да изследва международните стандарти в областта на наказателноправната защита на тайната, с оглед хармонизацията на националното законодателство.

Друга препоръка към госпожа Есимханова е свързана с публикуването на дисертационния труд, след съответни изменения. Самостоятелната монографична публикация би обогатила наказателноправната теория в изследваната правна област в Република Казахстан.

Направените бележки и препоръки са насочени преди всичко към подобряване на научната работа на Гулмира Есимханова и не засягат установените приноси моменти на дисертационния труд, поради което и не се отразяват на общата ми оценка за него.

Подготвеният от кандидата автореферат е в обем от 29 страници. В него като цяло правилно са отразени основните изследователски резултати, изводи и предложения. Прави впечатление обаче, че в заключителната част на автореферата някои от посочените приноси моменти имат характер на изводи и констатации.

Личните ми впечатления от Гулмира Есимханова са от положените докторантски минимума по научната специалност и темата на дисертационния труд, където в качеството ми на член на изпитната комисия установих отличната ѝ подготовка. Тези впечатления бяха допълнени и от представянето ѝ на предварителното обсъждане на дисертационния труд, където бе показано задълбочено познаване на изследвания научен проблем.

В заключение, представеният дисертационен труд е посветен на актуална тема и има своята социална и правна значимост. Считам, че с труда си Гулмира Батирбековна Есимханова е изпълнила изискванията на чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Научните и научноприложни резултати, съдържащи се в труда, представляват оригинален принос в науката.

Имайки предвид гореизложеното, предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Гулмира Батирбековна Есимханова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6 „Право“, докторска програма „Наказателно право“.

Член на научното жури:

(доц. д-р Галина Ковачева)

гр. Варна, 20 април 2021 г.